

<p>فصل: دوم درس: ششم نام طراح: علیرضا اسماعیلی (سرگروه علوم اجتماعی شهرستان درمیان)</p>	<p>به نام خدا معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش دفتر آموزش متوسطه نظری دبیرخانه راهبری کشوری علوم اجتماعی و سواد رسانه ای تولید شده در استان خراسان جنوبی</p>	<p>محتوای نوشتاری کتاب: جامعه شناسی ۲ سال تحصیلی: ۹۹ - ۱۴۰۰</p>
--	---	---

عنوان: درسنامه درس ۶ جامعه شناسی ۲ **موضوع:** چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب

اهداف درس

(الف) بررسی پیشینه و مراحل فرهنگ معاصر غرب دارد.

(ب) بررسی افراد، گروه ها، سازمانها و نهادهایی موثر در شکل گیری فرهنگ معاصر غرب.

انتظارات درس

(الف) آشنایی دانش آموزان با دوره های تاریخی فرهنگ غرب و چگونگی عبور جهان غرب آن دوره ها.

(ب) آشنایی دانش آموزان با افراد، گروه ها، سازمانها و نهادهایی موثر در شکل گیری فرهنگ معاصر غرب.

(ج) توصیف و تحلیل آثار فرهنگ جدید غرب در زندگی اجتماعی مردم

(یونان و روم باستان - قرون وسطی - رنسانس - غرب جدید - جنگ های صلیبی - لیبرالیسم)

تشریح درس

رنسانس و زمینه های تاریخی آن

تاریخ فرهنگ غرب به چهار دوره تقسیم می شود:

غرب جدید

رنسانس

قرون وسطی

یونان و روم باستان

دوره تاریخی: از ابتدا تا قرن ۵ میلادی

یونان و روم باستان

نوع فرهنگ: فرهنگ اساطیری داشتند (خداوندگاران متکثر پرستیده می شدند.)

چند تن از خداوندگاران یونان و روم باستان: زئوس، ژوپیتر، نیتون، هرمس

دوره تاریخی: قرون ۵ - ۱۴ میلادی

قرون وسطی

نوع فرهنگ: دینی مسیحیت که با دعوت به توحید شکل گرفته بود.

آباء کلیسا:

رهبران مذهبی فرهنگ مسیحیت بودند.

طی قرون وسطی، از شعارها و مفاهیم معنوی و توحیدی استفاده می کردند اما با رویکرد دنیوی خود در عمل دنیاگرایی و سکولاریسم را دنبال می کردند. آنها به نام خداوند، بندگان خدا را به بندگی می گرفتند و همچنین به بهانه ایمان و وحی، عقل را از اعتبار می انداختند.

پیامد تحریفات آباء کلیسا در قرون وسطی

۱- در سطح اندیشه و نظر: مسیحیت آمیخته با رویکردهای اساطیری شد و با قبول تثلیث از ابعاد عقالتی توحید دور ماند.

۲- در سطح زندگی و عمل: مسیحیان و آباء کلیسا در تعامل با فرهنگ امپراتوری روم، به سوی نوعی دنیاگرایی گام برداشتند. کلیسا در این مقطع، عملکرد دنیوی خود را در پوشش معنوی و دینی توجیه می کرد

جنگ‌ها صلیبی: (۱۰۹۵ - ۱۲۹۱ میلادی) در قرون وسطی میان مسلمانان و مسیحیان اتفاق افتاد.

پیامدها: ۱- زمینه‌های فرو ریختن اقتدار کلیسا را فراهم کرد. ۲- سبب شد تا در دوران رنسانس، پادشاهان و قدرتهای محلی به عنوان رقیب بان دنی طلب کلیسا، فرصت بروز و ظهور پیدا کنند. ۳- این رقیبان به دلیل رویکرد دنیوی خود و برای حذف کلیسا، به جای انتقاد به عملکرد آباء کلیسا به تدریج دخالت دین را در امور دنیوی انکار کردند.

رنسانس

دوره تاریخی: قرون ۱۴ - ۱۶ میلادی

نوع فرهنگ: آشکار شدن رویکرد دنیوی به عالم

رنسانس به معنای «تجدید حیات» و «تولد دوباره» است که دلیل نام گذاری این دوره به رنسانس، این است که غرب در این زمان به فرهنگ یونان و روم بازگشت.

در دوره رنسانس فرهنگ غرب برای بسط و گسترش ابعاد دنیوی خود، به سوی حذف پوشش دینی گام برداشت و به تفسیر غیرتوحیدی فرهنگ یونان و روم باستان بازگشت.

مهمترین اتفاقات دوره رنسانس

۱- در دوران رنسانس رویکرد دنیوی به عالم، در سطح هنر، اقتصاد، سیاست و

همچنین در قالب حرکت‌های اعتراض آمیز مذهبی آشکار شد.

۲- بعد هنری: هنرمندان دوران رنسانس با بازگشت به هنر یونان، به ابعاد جسمانی و دنیوی انسان اهمیت دادند.

۳- بعد اقتصادی: با رشد تجارت، کشف آمریکا و بالا گرفتن تب طلا، زمینه‌های عبور از اقتصاد کشاورزی ارباب - رعیتی فراهم آمد.

۴- بعد سیاسی: شاهزادگان اروپایی به رقابت با قدرت کلیسا پرداختند و در این جهت از حرکت های اعتراض آمیز کشیشانی حمایت کردند که با قدرت پاپ مخالف بودند.

۵- بعد مذهبی: حرکت های اعتراض آمیز مذهبی (پروتستانتیسم) در جهت اصلاح دینی پدید آمدند. بخشی از این حرکت ها، فقط با قدرت پاپ مخالفت داشتند و با جریان دنیاگرا تقابل نداشتند. بخشی دیگر رویکرد معنوی داشتند و در تقابل با جریان دنیاگرا قرار گرفتند. حرکت های نوع اول با حمایت قدرتهای محلی توانستند بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند؛ ولی حرکت های نوع دوم، مورد هجوم کاتولیک ها و دیگر پروتستانها قرار گرفتند و امکان گسترش پیدا نکردند.

دوره تاریخی: قرن ۱۶ تا کنون

غرب جدید

از نظر فرهنگی و علمی با پیدایش فلسفه روشنگری آغاز شد.

✓ رویکرد سکولار که پیش از گسترش آن، از طریق هنر و تفاسیر پروتستانی از دین در زندگی اجتماعی و فرهنگ عمومی گسترش پیدا کرده بود، با فلسفه های روشنگری، عمیق ترین لایه های فرهنگ غرب را تسخیر کرد.

✓ دنیاگرایی رایج در سطح هنجارها، رفتارها و زندگی مردم، زمینه گسترش فلسفه های روشنگری را فراهم آورد و فلسفه های روشنگری، سکولاریسم را از لایه های سطحی فرهنگ غرب به لایه های عمیق آن تسری داد و فرهنگ معاصر غرب را پدید آورد.

آثار فرهنگ جدید غرب در زندگی اجتماعی

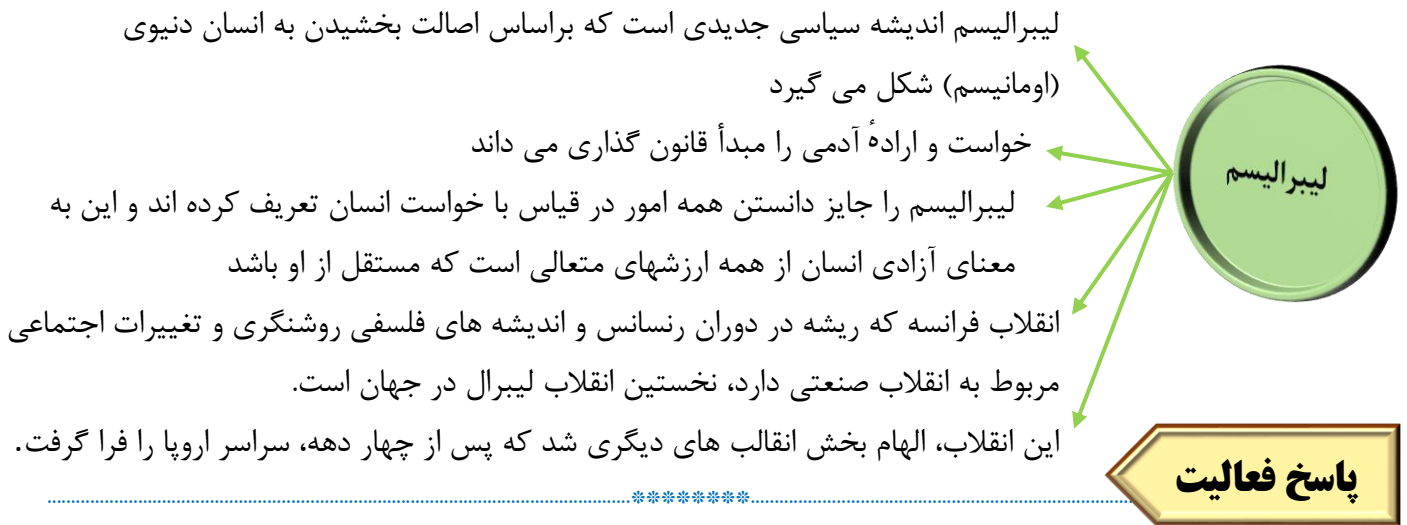
علم و فناوری و صنعت: ۱- علم جدید با رویکرد دنیوی خود، دیگر وظیفه شناخت حقیقت عالم و مسئولیت عبور انسان را از ملک به ملکوت برعهده نداشت ۲- بلکه به تدریج به ابزار تسلط انسان بر طبیعت تبدیل شد و از این جهت به دستاوردهای شگرفی نائل آمد. ۳- در رویکرد جدید، علوم تجربی در بین علوم مختلف بیشترین اهمیت را پیدا کرد. ۴- فناوری و صنعت، رهاورد این بخش از علوم بود.

اقتصاد: ۱- اقتصاد قرون وسطی بر مبنای کشاورزی و روابط اجتماعی ارباب - رعیتی بود. نظام ارباب - رعیتی در غرب که از آن با عنوان فئودالیسم یاد می شود، نوعی برده داری بود؛ زیرا کشاورزان، وابسته به زمین های اربابان خود بودند و امکان جابه جایی نداشتند. ۲- گسترش تجارت و به دنبال آن رشد صنعت، قشر جدید سرمایه داران را به وجود آورد؛ ۳- بدین ترتیب، اقتصاد کشاورزی فئودالی به اقتصاد صنعتی سرمایه داری متحول شد و روابط ارباب - رعیتی به روابط کارگران - سرمایه داران تغییر یافت.

حقوق بشر: ۱- در فرهنگ دینی، حقوق انسانی، مبتنی بر ربوبیت پروردگار انسان است. ۲- در قرون وسطی، رفتارهای دنیوی، توجیه دینی می شد. ۳- حرکت های اعتراض آمیز رنسانس، به جای بازگشت به سوی حقیقت الهی انسان، به رویگردانی از نگاه معنوی منجر شد. ۴- بدین ترتیب، به جای حقوق فطری الهی انسان، حقوق طبیعی بشر شکل گرفت:

۵- حقوق فطری الهی انسان، ابعاد و نیازهای معنوی و دنیوی انسان را مورد توجه قرار می داد و با دو ابزار **وحي** و **عقل** شناخته می شد ولی ۶- حقوق طبیعی بشر، با توجه به خواسته ها و نیازهای صرفاً طبیعی و این جهانی او شناخته می شود.

سیاست: ۱- متناسب با باورها و ارزش های بنیادین غرب (سکولاریسم، اومانیسم و روشنگری) یک نظام سیاسی کاملاً دنیوی شکل گرفت. ۲- چنین نظامی نه می توانست به دنبال حاکمیت ارزشهای الهی باشد و نه میخواست عملکرد یا خطاهای دنیوی خود را توجیه دینی نماید. ۳- **لیبرالیسم** اندیشه سیاسی جدیدی است که براساس اصالت بخشیدن به انسان دنیوی (اومانیسم) شکل می گیرد.

تحقیق کنید صفحه ۴۹

مواجهه کلیسا با مسلمانان در طول جنگ های صلیبی و فتح قسطنطنیه، چگونه زمینه های فرو ریختن اقتدار کلیسا را فراهم ساخت؟

آشنایی مسیحیان با مسلمانان آنان را متوجه ۱- پیشرفت های علمی مسلمانان ۲- خرافات آباء کلیسا و در نهایت فتح قسطنطنیه نیز باعث از بین رفتن تفکر تقدس و شکست ناپذیری آباء کلیسا شد.

گفت و گو کنید صفحه ۵۱

درباره نقش فلسفه های روشنگری در شکل گیری فرهنگ معاصر غرب گفت و گو کنید.

اروپا در دوران وسطی تغییراتی را در لایه های سطحی خود تجربه کرد که در دوران رنسانس با فلسفه روشنگری و روشنگرانی چون رسو و دکارت و ... این تغییرات به لایه های عمیق راه یافت و به تغییرات هویتی انجامید. که فرهنگ دنیوی جایگزین فرهنگ دینی شد.

گفت و گو کنید صفحه ۵۳

تحولات فرهنگی - اجتماعی غرب در زمینه های دینی، فلسفی، صنعتی، سیاسی و ترتیب تاریخی آنها را بیان کنید .
دینی: فرهنگ اساطیری - فرهنگ دینی مسیحیت - نهضت پروتستانتیسم - سکولاریسم
فلسفی: اثباتی - تفهمی - انتقادی
صنعتی: اختراع ماشین بخار و چاپ و انقلاب صنعتی
سیاسی: امپراتوری یونان و روم باستان - قدرت آباء کلیسا - قدرت گیری شاهزادگان محلی - لیبرالیسم

سوالات تالیفی

صحیح و غلط

۱. رنسانس دوری تاریخی قرن های ۱۶ تا ۱۸ را در بر می گیرد
۲. در دوره رنسانس فرهنگ غرب برای بسط و گسترش ابعاد دینی خود، به سوی حذف پوشش دنیوی گام برداشت .
۳. جنگ های صلیبی زمینه های فرو ریختن اقتدار کلیسا را فراهم کرد
۴. مسیحیت با قبول تثلیث از ابعاد اخلاقی توحید دور ماند
۵. در دوران جدید غرب اقتصاد فئودالی به اقتصاد سرمایه داری تبدیل گردید
۶. اندیشه سیاسی نوین خواست و اراده آدمی را مبدا قانون گذاری می داند

جای خالی

۱. فرهنگ جدید غرب با پیدایش آغاز می شود.
۲. با رشد تجارت، و، زمینه های عبور از اقتصاد ارباب - رعیتی فراهم آمد.
۳. فرهنگ یونان و روم باستان فرهنگ بود و فرهنگ قرون وسطی فرهنگ است
۴. در فرهنگ اساطیری یونان پرستیده می شدند و فرهنگ مسیحیت با دعوت به شکل می گیرد
۵. هنرمندان دوران رنسانس با بازگشت به هنر یونان بر ابعاد و انسان اهمیت دادند
۶. در فرهنگ وسطی مسیحیت آمیخته به رویکردهای اساطیری شد و با قبول از ابعاد عقلانی توحید دور ماند
۷. در قرن هجدهم انقلاب صنعتی از آغاز شد و به تدریج در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت
۸. اقتصاد قرون وسطا بر مدار و روابط اجتماعی بود

وصل کنید

ستون الف	ستون ب
تاریخی قرن ۱۴ تا ۱۶ میلادی را شامل می شود	غرب جدید
خداوندگاران متکثر پرستیده می شد	قرون وسطا
سکولاریسم عملی را دنبال می کرد	رنسانس
سکولاریسم در عقاید بنیادین فرهنگ نهادینه شد	یونان و روم باستان

تستی

۱. در کدام دوره تاریخی فرهنگ غرب خدانگاران متکثر پرستیده می شد؟
 الف) فرهنگ اساطیری (ب) فرهنگ قرون وسطی (ج) فرهنگ مسیحیت (د) فرهنگ رنسانس
۲. نهادینه شدن سکولاریسم در عمیق ترین لایه های فرهنگ غرب - فرو ریختن اقتدار کلیسا - گسترش رویکرد سکولار در زندگی اجتماعی به ترتیب مربوط به کدام دوره تاریخی فرهنگ غرب است؟
 الف) غرب جدید - قرون وسطی - رنسانس (ب) رنسانس - غرب جدید - قرون وسطی
 ج) غرب جدید - رنسانس - رنسانس (د) قرون وسطی - غرب جدید - قرون وسطی
۳. کدام مورد زیر به ترتیب به آثار فرهنگ جدید غرب در زمینه ((علم و فناوری - اقتصاد)) است؟
 الف) اهمیت علوم تجربی و طبیعی - اقتصاد صنعتی سرمایه داری
 ب) شناخت حقیقت عالم - اقتصاد صنعتی سرمایه داری
 ج) اهمیت علوم طبیعی و تجربی - اقتصاد کشاورزی ارباب رعیتی

(د) شناخت حقیقت عالم - اقتصاد کشاورزی ارباب رعیتی

۴. کدام دوره تاریخی فرهنگ غرب دوره ای را شامل می شود که دارای فرهنگ دینی مسیحیت بود و در آن آباء کلیسا دارای قدرت و نفوذ زیادی بودند؟

الف) یونان و روم باستان (ب) قرون وسطی (ج) رنسانس (د) فرهنگ جدید غرب

۵. قبول تثلیث در فرهنگ مسیحیت توسط اتفاق افتاد و باعث انحراف در زمینه شد.

الف) حاکمان محلی - زندگی و عمل (ب) حاکمان محلی - اندیشه و نظر

ج) آباء کلیسا - زندگی و عمل (د) آباء کلیسا - اندیشه و نظر

۱. مفاهیم زیر را تعریف کنید

رنسانس لیبرالیسم

۲. دوره های تاریخی فرهنگ غرب کدامند؟

۳. در یونان و روم باستان و قرون وسطا چه فرهنگی بر روباها حاکم شد؟

۴. ارزش های بنیادین غرب در رنسانس بعد از آن از چه طریقی آثار خود را ظاهر ساخت؟

۵. رهاورد علوم طبیعی و تجربی در رویکرد جدید غرب در دوران رنسانس چه بود؟

۶. چه عاملی زمینه‌های اقتدار حکم حاکمیت کلیسا را در هم ریخت؟

۱. فرهنگ یونان و روم باستان را با فرهنگ قرون وسطی مقایسه کنید:

۲. رویکرد کلیسا در قرون وسطا به مذهب چگونه بود؟

۳. رویکرد مذهب در دوره رنسانس چگونه بود؟

۴. فرو ریختن اقتدار کلیسا چه پیامدی به دنبال داشت؟

۵. تحریقاتی که در دین مسیح رخ داد دو پیامد را به دنبال داشت توضیح دهید؟

۶. روشنگری در معنای مدرن آن چگونه در تاریخ فرهنگ غرب گسترش پیدا کرد؟

۷. یکی از آثار ارزشهای بنیادین غرب در دوره رنسانس علم فناوری و صنعت است آن را شرح دهید؟

۸. اقتصاد در دوره رنسانس و قرون وسطی را با یکدیگر مقایسه کنید؟

۹. حقوق بشر در دوره رنسانس و فرهنگ دینی را با یکدیگر مقایسه کنید؟

۱۰. آثار ارزشهای بنیادین در غرب در دوره رنسانس بر روی سیاست است آن را توضیح دهید؟

۱۱. حرکت های اعتراض آمیز مذهبی که به عنوان پروتستانتیسم شناخته می شود به دو دسته تقسیم می شوند آنها را

شرح داده و نتیجه این حرکت ها را بنویسید؟

سوالات کنکوری

۱. در دوران رنسانس حرکت‌های اعتراض‌آمیز مذهبی در جهت اصلاح دینی پدید آمدند بخشی از این حرکت ها که تنها با قدرت با مخالفت داشتند و بخشی دیگر که رویکرد معنوی داشتند «کنکور سراسری ۹۲»

الف) با حمایت قدرت های محلی توانستند بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند - مورد هجوم کاتولیک ها و پروتستان ها قرار گرفتند و امکان گسترش پیدا نکردند

- (ب) با جریان دنیا گروی تقابل داشتند و نتوانستند اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند - با جریان دنیا گروی تقابل داشتند و مورد هجوم کاتولیک ها و پروتستان ها قرار گرفتند
- (ج) نغمه مایت در قدرت های معلولین توانستند بخشی از اروپای مسیحی را از حالات کلیسا خارج سازند - به سبب هجوم کاتولیک ها و پروتستان ها امکان گسترش پیدا کردند
- (د) مورد هجوم کاتولیک ها و پروتستان ها قرار گرفتند و امکان گسترش پیدا نکردند - با حمایت قدرت های محلی توانستند بخشی از اروپای مسیحی را از تسلط کلیسا خارج سازند
۲. به معنای تجدید حیات و تولد دوباره است و دوره تاریخی قرون تا را شامل می شود، در قرن انقلاب صنعتی از شروع شد و به تدریج در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت. «کنکور خارج از کشور ۹۱»
- الف) رنسانس شانزدهم و هجدهم فرانسه (ب) لیبرالیسم چهاردهم شانزدهم هفدهم انگلستان
- ج) رنسانس چهاردهم شانزدهم و هجدهم انگلستان (د) لیبرالیسم شانزدهم هجدهم فرانسه
۳. کدام یک در رابطه با ارزشهای بنیادین غرب در رنسانس در عرصه سیاست درست نیست اما در عرصه علم و فناوری و صنعت درست است؟
- الف) اندیشه سیاسی جدید خود را بر مبنای حقوق طبیعی و خواسته های دنیایی تنظیم می کرد - علم جدید با رویکرد دنیای خود دیگر وظیفه شناخت حقیقت عالم و مسئولیت عبور انسان از مردم به ملکوت را بر عهده نداشت
- ب) نظام سیاسی که شکل گرفته صورتی کاملاً سکولار و دنیوی و این جهانی داشت - در قرن هجدهم انقلاب صنعتی از انگلستان آغاز شد و به تدریج در دیگر کشورهای اروپایی گسترش یافت
- ج) اومانیسم اندیشه سیاسی جدیدی بود که از این رهگذر گرفت - در رویکرد جدید علوم طبیعی و تجربی در بین علوم مختلف بیشترین اهمیت را پیدا کرد و فناوری و صنعت رهاورد این بخش از علوم بود
- د) قوانین نظام ریشه درخواست و اراده ای دارد که مستقل از ابعاد آسمانی و الهی عمل می کند - در رویکرد جدید فناوری و صنعت در بین علوم مختلف بیشترین اهمیت را پیدا کردند و علوم طبیعی و تجربی رهاورد این بخش از علوم بودند.

کلید سوالات		
سوال ۱	سوال ۲	سوال ۳
۱	۳	۳